

ЗА ЕДНА ВПЕЧАТЛЯВАЩА ЧЕШКО-БЪЛГАРСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

На 6–7 октомври 2008 г. в Прага се проведе поредната конференция с българо-чешко участие на тема *Ролята на чешката интелигенция в обществения живот на следосвобожденска България*. Самата тема подсказва широката проблематика на въпросите, които би следвало да бъдат обект на интерпретация в докладите на участниците. Българо-чешкото присъствие от своя страна подсказва отново многоизмерността на прочитите и дискурсите в контакта на две езикови научни общности, водени от амбицията да припомнят още веднъж за непресекащия диалог между две литературни и културни общности. Става въпрос отново за диалога „свое-чуждо“, „българско-чешко“, като в повечето случаи се набляга на пасивността на своето в този процес и активността на чуждото. Чешкото навлиза в обществения живот на България като интервенция „отвън“, като активен елемент в диалога между културите. Това именно, но и не само, се опитват да проследят докладите на участниците в конференцията.

Горепосочената идея обединява докладите в едно, но те би следвало и да бъдат оразличени един от друг. Това произтича от факта, че някои се заемат с интерпретацията на съвсем общ проблем като например докладът на д-р Ружена Хавранкова на тема *Пътищата на чешката интелигенция в България след 1878 година*, а много други тематизират по-ограничени проблеми, свързани с отделни личности – *Емил Чермак-Козак и неговата България* (на проф. Кина Вачкова и Веселин Вачков) или *Търсенето на старинните корени на българската народна култура и преводаческото пионерство на Й. О. Ворачек* (на д-р Дана Хронкова).

Друг важен маркер, по който могат да бъдат обединени и съответно разграничени темите на докладите, е разнородността на научните области, при които е проследено проникването на чешкото в българското. Става въпрос за чисто историческа проблематика на докладите (напр. *Чешкият фактор в борбата между Австро-Унгария и Русия за влияние в България след Освобождението* на проф. Ян Рихлик), културологична (*Чешкото присъствие на страниците на „Периодическо списание“* на проф. Хана Гладкова), етнографска (*Типология на чешката инвазия в България след Освобождението* на доц. Владимир Пенчев и др.), литературоведска (напр. *Пенчо Славейков и Чехия – pro et contra* на доц. Жоржета Чолакова и др.), езиковедска (напр. *Народни институции след Освобождението и „национални“ в края на ХХ век* на доц. Маргарита Младенова), музиколожка (напр. *Чешките музикални дейци и българската музикална култура на Елисавета Вълчинова-Чендова*), изкуствоведска (*В памет на Анета Ходина 1878–1941* на доц. Ружа Маринска) и др. По този начин, обединени от една обща тема, но и разделени на по-малки тематични ядра, те се превръщат в частици от мозайка, в шифри на код – дори едно липсващо парче от мозайката, дори един невъведен шифър от кода, един липсващ доклад водят до

неразбиране и непълност на познанието за интеркултурния и интердисциплинарния диалог между чешкото и българското. От припомняне на вече известни и многократно споменавани факти (като например, че идването на част от чешката интелигенция в следосвобожденска България е предизвикано от излишъка на образовани кадри в Чехия по онова време и съпътстващото го частична безработица) докладите стигат до извеждане на нови идеи и дори апелират за по-детайлно проследяване на дадени дискуссионни въпроси в бъдещи конференции (като напр. темата за чешката колония в Русе, част от проблемите на която представиха чешката българистка д-р Ивана Сърбкова и българската историчка Диана Маринова).

Нужно е да се отбележи също така фактът, че за особената диалогичност на конференцията допринесоха дискусиите, водени на двата езика – чешки и български. Също така докладите, изнесени от българска страна и от небохемисти отразиха важни проблеми, позовавайки се на факти от българските архиви, докато текстовете на чешките българисти търсеха отговори с оглед на чешките архиви и съответната специализирана литература на чешки автори. Така бидейки традиционна, тя става и новаторска; припомняйки старото, но и въвеждайки новото, което в контекста на споменатата тема – според авторите на докладите – тепърва очаква своите интерпретации.

Димана Иванова